

ACSAI ROLAND (1975) Budapest

ACSAI ROLAND

Szülőföldjeim

Most az apám vagyok.

Hat-hét éves lehetek. Bőg a nagyapám tehene az istállóban. Ezt fogja a kocsi elé. Tejet ad, és fuvarozik velem.

Állok a vályogház fehérre meszelt sarkánál. A vályogfalban rések, kiáll belőlük a szalma. Érzem az illatát. A vályogét. A földét. A ház is szülőföldből készült. Nemcsak a szülőföldemen, hanem a szülőföldemben is élek.

Az Alföldön. Abonyban. Kilencven kilométerre Budapesttől. A nagymamám egyik testvére például ott lett színésznő, aztán elvette egy külföldi, aki Dél-Amerikába vitte. Gyerekük nem lett. A férje halála után visszajön majd Magyarországra, a legsötétebb ötvenes években. Egy darabig Pesten él, a vagyonából semmi sem marad. Valószínűleg elveszik tőle a határon, vagy valaki kicsalja tőle Pesten. Amikor az utolsó forintja is elfogy, visszatér majd Abonyba, ahol az én nagymamám húzza meg magát egy ideig, vagyis itt, nálunk, mert mi is a nagymamám és a nagyapám telkén lakunk, egy kis házban.

A Balhás-dűlőn. Ha felnövök, a kissé elegánsabbnak hangzó, és sokkal nehezebben leírható Schönherz Zoltán utcába költözöm, és a feleségem majd azzal viccelődik, hogy írjam meg az önéletrajzomat *A Balhás-dűlőtől a Schönherz Zoltán utcáig* címmel. Nyolcan leszünk, vagy vagyunk testvérek. Nem emlékszem, hogy eddig hányan születünk már meg. Vagyis az apám emlékezne, csak én nem, aki azt játszom, hogy a gyerekkori éneke vagyok.

A nagymamám testvére, az egykori színésznő végül fogja magát, és kis batyujával elsétál az abonyi szociális otthonig – amit egy földesúr kúriájából alakítottak át, mint itt még jó pár közintézményt: a gyerekotthon, a Mechanikai Műveket, a tévész épületét, az orvosi rendelőt, és még sorolhatnám –, hogy ott fejezze be életét, miután már a testvére sem tudja eltartani.

Itt állok tehát, és a vályogház sarka mögül lesek kifelé. A láncra kötött kutyánk hangosan ugat. Apám éppen fát hasogat tüzelőnek. Nemrégiben jött vissza a háborúból, ahol a biciklis század tagja volt. Leszerelték a kora miatt, meg miattunk. A háborúból néhány rossz emléket hozott haza, és a biciklijét. Itt, Abonyban, alig van valakinek biciklijé. Csak az állatorvosnak, hogy arra kösse fel a herélődeszkát, és kitekerhessen vele a tanyákra. Miután hazajött, azt mondta, hogy serpentineken kellett végigtekerniük, hatalmas szakadékok mellett, amikbe többen belezuhantak. Aki leesett, az ott is maradt, senki sem kísérelte meg felhozni őket. De az apám visszajött legalább a háborúból, míg az anyám bátyja nem. Őt hiába vártuk. Senki sem hozott hírt róla, és ő maga sem érkezett meg soha többé.

Apám a fát hasogatja az udvaron, és mellette vadul ugat a kutya. Rángatja a láncát. Mintha el akarná tépni. A kutya egy idegent ugat, egészen pontosan egy katonát, aki bejön az udvarra, és megáll az apám mellett. A katona vállán puska lóg. Apám tovább hasogatja a fát. Most csak a katonát látom, mert hátrébb húzódtam. A csaholó kutyát nem, és apámat sem.

A katona lekapja válláról a puskáját.

És lő. Hangos döbbenés.

Jeges rémület jár át. Erre még hetven év múlva is emlékezni fogok. A rettegésre, hogy lelőtte az apámat.

A kutya tovább ugat.
 A vályogfalnak tapadok. Úgy érzem, mintha az őseim agyagkeze tartana.
 Az ősök agyagkeze erősebb, mint gondoltam, mert állva maradok, és minden bátorságomat összeszedve megint kinézek a ház sarka mögül.
 Látom a kutyánkat. Az oldalán fekszik. Mellette vértócsa.
 Apám tovább hasogatja a fát.
 Nem kutyaugatást hallottam az előbb, csak a lövés visszhangja pattogott az udvaron. Az ólak és az istállók között. Mint egy véres pingponglabda.
 Apám életben maradt. Csak a kutyánk pusztult el.

•

Most az anyám vagyok.
 Tízéves. Pesten lakunk, de én is Abonyban születtem, a Harang-dűlőn. Most az ötödik kerületben lakunk, a Kálmán utcában, az Országház közepében, nem messze onnan, ahová a fiam lánya majd óvodába és iskolába jár. Negyvenhatban születtem, nem nehéz kiszámolni, hogy most milyen év van.

Ötvenhat.

Mindig csak használt, rossz ruhákban jártam, de tízévesen, éppen azon a napon megkapom életem első, igazán szép ruháját. Hangos, jókedvű dalolást hallok az utcáról, és amikor kinézek az ablakon, vonuló, jókedvű, reménykedő és boldog embereket látok. Nagyon tetszik. Nekem is énekelni támad kedvem. Gondolom, legalább megmutatom nekik az új ruhámat. Kimegyek hozzájuk, és csatlakozom a menethez. Sokáig vonulunk, már nem emlékszem pontosan, hová.

Vidáman forgok az új ruhámban.

Szép idő van. Szép vagyok.

A házunkban lakik egy híres író. Főleg gyerekkönyveket ír. Az anyám barátnője. Nagy Katalinnak hívják. Ő lesz az első író, akinek a fiam – vagyis én – megmutatja a gyerekkori verseit, amikor Abonyba érkezik egy író-olvasó találkozóra, és ellátogat hozzánk.

Az író kimegy néhány nap múlva a Kossuth térre, és hirtelen löni kezdenek rájuk.

Akkor én már nem vagyok ott.

Akkor már nem lehetett.

Az már nem volt olyan szép nap.

Lőni kezdtek a Parlamentből. Nagy volt a tömeg. Az emberek a földre vetették magukat. Egy fiatalember az író hátára feküdt, és udvariasan bocsánatot kért tőle. Azt mondta, ne haragudjon, de nem volt máshol hely.

A lövések folytatódtak. A fiatalember nem szólalt meg többet. Amikor a puskák elhallgattak, az író megpróbált felállni, és észrevette, hogy a fiatalember nem mozdul.

Eltalálta egy golyó. Egy véres pingponglabda.

Meghalt.

Ha nem fekszik a hátára, az írónőt találja el a golyó.

Egy idegen megmentette az életét.

Igaz, hogy akaratán kívül.

Aznap az ablakon át látom a teherautókat. A platóik tele vannak halottakkal. Az a fiatalember is rajtuk volt.

Néhány nappal később egy tank áll meg a házunk előtt. Lerobbant. A mi házunkba zörgetnek be vizet kérni, amivel a felforrósodott motorját lehűtik.

Felcsap a pára, mint egy miniatűr báránnyelű.

Hallom, hogy béget.

Vagy hogy beszél.
Isten Báránya, aki elveszi a világ bűneit.

•

Most saját magam vagyok.

Abonyban élek, és gyerek vagyok. Sok állatom van. Van varjam, aminek térdből levágta mindkét lábát a csapóvas (nem én tettem ki a csapdát), van fürjem, amit keltetőgép keltett ki, és én neveltem fel csibekorától, van vak csízem, kanárrival keresztezett stiglicem, zöldikém, siklóm, cickányom, fácánom, mocsári teknősöm, naphalam, nevelek fel fészekből kiszedett seregélyfiókat, és fogok a kezemben kis gyurgyalagot. Még felnőttként is felkapom majd a fejemet, ha meghallom az égből távoli, édesen bugyborékoló hangjukat – mintha a gyerekkor mély tavából szólna.

Pestre járok nyaralni, az unokatestvéreimhez. Amikor eszembe jutnak az otthon maradt rackajuhaim, sírni kezdek a honvágytól. Pedig Pesten akarok majd élni, ezt eldöntöttem. A bizonyítványaim nem a legjobbak. Először zoológus akarok lenni, aztán ornitológus, mint a kedvenc íróm, Schmidt Egon, aztán állatorvos, majd állategészségőr. Úgy adom egyre lejjebb, ahogy a bizonyítványaim romlanak. Aztán állatkereskedő akarok lenni, ezért is lesz a kedvenc együttesem a Pet Shop Boys.

De közben sokat írok. Állatos történeteket és szerelmes leveleket. Nemcsak magamnak, hanem a barátaimnak is. Szeretek írni. Hamarosan kapok a szüleimtől egy táskairógépet, és azon írom a könyveimet, amiket saját magam által illusztrálva adok ki, a kiadómat Mini Zoonak nevezem. Az órákon is írok. Akkor persze nem géppel, hanem kézzel.

Képzelnék el egy kisfiút, aki az Állatvilág magazinokból kiszedett posztterekkel teleragasztott szobájában ül, és táskairógépén állatokról szóló könyveket ír – de csak fél kézzel, mert a másikkal a tengeri malacát simogatja, amire akkoriban még nem volt allergiás –, és megkapják a harminc évvel ezelőtti önmagamat.

A barátaimmal megalapítjuk az AÁÉ-t, vagyis az Abonyi Állatvédők Egyesületét. De nem védjük az állatokat, csak fogjuk.

Azért egy macskát sikerül megmentenünk. Az iskola udvarán találjuk, a szünetben, és amikor becsöngetnek, bevisszük magunkkal a terembe. Énekóra van. A macska persze nyávogni kezd. Hogy a tanár meg ne találja szegény páráját, mindenki hangosan nyávog, hogy elnyomja a macska hangját.

Tízévesen bemegyünk anyámmal az abonyi könyvesboltba, és Pénzes-Bethlen *Terrarium* című művét keressük, de azt a feleletet kapjuk, hogy nem tartanak terroristákról szóló könyvet. Akkor anyám azt mondja, mindegy, csak adjanak a fiamnak valamilyen állatos könyvet. Az eladók Tandori Dezső *Madárnak születni kell* című könyvét ajánlják mint madarokról szóló könyvet. Megvesszük. Otthon olvasni kezdem. Akkor találkozom először a kortárs irodalommal. Pilinszky nevével.

Elhatározom, hogy író leszek, és nem zoológus. Író, aki állatokról (is) ír.

•

De most még mindig a gyerekkori önmagam vagyok.

A Fácános egy erdőfolt a szántóföld közepén, amit mezőgazdasági út vág ketté. Alatta keskeny árok fut vízzel. Az erdőfolt jobbára gesztenyefákból és akácákból áll. Nevét onnan kapta, hogy itt tenyésztik a helybeli vadásztársaság a fácánokat, amiket később kilőnek.

A fácánneveldét oldalról kerítés fogja körbe, felülről zöld műanyag háló fedi. A Fácános körül mindig sok a fácán, és sok színes és üres sörétes hüvelyre bukkan az ember. Sokszor kibiciklizek a Fácánoshoz. Az is előfordul, hogy vadászokba botlom. Ilyenkor megpróbálok minél több fácánt elriasztani a környékről. A vadászok nem értik az igyekezetemet. Azt mondják, hogy számukra a fácán olyan, mint nekem a csirke. Én viszont az ő logikájukat nem értem. Miért nem esznek ők is csirkét?

De most nem a fácánok érdekelnek, hanem az egyik öreg gesztenyefa, aminek a törzsén egy odú sötétlik. Nem nagy odú, csak akkora, hogy egy gyerekkéz, vagyis egy olyan, mint az enyém, éppen beférjen rajta. És ezzel a kézzel most arra készülök, hogy kifoszak egy seregélyfészket. Mert az odú jogos tulajdonosai a seregélyek.

Megállok a fa alatt, és kisvártatva meghallom a halk csivogást, mintha a seregélyfiókák két etetés között álmukban beszélnének. A fatörzsnek támasztom a biciklit, felállok a nyeregbe, és mászni kezdek. Mivel az odú nincs magasan, hamarosan elérem.

A fiókák a fa legfelső égvűrűinek közepén kuporognak. Úgy érzem, mintha évtizedek választanának el tőlük – mintha az időbe nyúlnék vissza, amikor bedugom a kezem az odúba.

Lehunyam a szememet: először nagyapámat látom meg, ahogy sok évvel azelőtt hazafelé tart a kubikostalicskájával, azzal a talicskával, ami jóval később az udvarukon rozsdásodott, és néha tologattam. Aztán még beljebb tolom a kezem az üregben, és dédapám képe jelenik meg előttem, ahogy a tehenével szánt. Aztán a következő pillanatban megérintem az egyik tollasodó madarat.

De mintha nem is egy madárfiókát, hanem magát a fa szívét érinteném meg. Ott dobog a kezemben.

És a szívem is együtt kezd dobogni vele.

Együtt dobog a fa szívével, a fácánokéval, a vízben lapuló törpeharcsáéval. Anyáméval, apáméval, nagyapáméval, dédapáméval.

A szüleim szívével.

A szülőföldem szívével.

Közelképek írókról

Grendel Lajos

Utassy József

Oláh János

MEGJELENTEK IRODALMI MONOGRÁFIÁINK!

Könyveink kaphatók az Írók Boltjában, a Fókusz Könyvruházban, vagy megrendelhetők a www.bookline.hu weboldalon.

MWA KIADÓ
mmkiado.hu